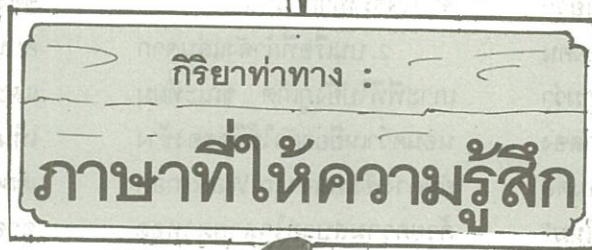

เมื่อวันที่ 22-28 มีนาคม 2536 ผมได้ไปเที่ยวทางภาคใต้ของไทย และได้พบปะพูดคุยกับผู้คนหลากหลาย เช่นเมื่อคุยกับคนอิตาลีก็ได้ทราบว่า “ความฝันของเขาก็คือฝันจะได้แต่งงานกับคนญี่ปุ่น” และเมื่อคุยกับคนฝรั่งเศสกับคำถามว่า “ทำไมถึงมาเที่ยวเมืองไทยในช่วงหยุดภาคฤดูร้อน” ก็ได้คำตอบว่า “เพราะชอบแสงแดดและทะเล” ได้เห็น

หมายได้ แต่ภาษาพูดเพียงอย่างเดียว นั้นไม่สามารถถ่ายทอดความรู้สึกหรือความหมายได้ทุก

บรรดาการสื่อสารที่พิเศษดังกล่าว ผมขอเลือกมาเขียนเพียง 3 เรื่อง ดังนี้

1. เข้าวันหนึ่งที่ชายหาดแห่งหนึ่งในจังหวัดกระบี่ ผมเช่ามอเตอร์ไซค์และขับวิ่งไปตามชายหาด ราว ๆ เทียงก็แวะที่ภัตตาคารแห่งหนึ่งซึ่งหันหน้าออกสู่ทะเลมีบังกาโลตั้งเรียงรายอยู่ เมื่อดูอัลบั้มของภัตตาคารเห็นรูปของแขกที่มาพักกับพนักงาน

*Takayuki Yamamoto

**สมพร โกมารทัต

“ความสนุกสนานของการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งก็คือการได้พบปะผู้คน”

วัยรุ่นจากกรุงเทพกินส้มตำใส่ปู 3 จานต่อเนื่องกัน รวากับว่า เขาไม่ได้กินมาเป็นเวลานาน

ผมอยู่เมืองไทย 3 ปีแล้ว ตลอดทั้งวันต้องใช้ภาษาไทยบ้าง ภาษาอังกฤษบ้าง พูดคุยกับคู่สนทนาซึ่งก็สามารถเข้าใจความ

อย่าง จำเป็นต้องอาศัยกิริยาท่าทางของคู่สนทนาและใบหน้าที่ยิ้มแย้มประอบด้วยจึงจะได้อารมณ์ที่เป็นสุขด้วยกันทั้งสองฝ่าย ซึ่งลักษณะการสื่อสารที่พิเศษอย่างนี้ผมได้พบหลายครั้ง ในการไปเที่ยวภาคใต้ครั้งนี้ ใน

ของภัตตาคารร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เก็บเกี่ยวข้าว กรีดยาง ชกมวยไทย และทำอาหารไทยด้วยกันอย่างสนุกสนาน ซึ่งน่าสนใจมาก หลังจากที่ผมรับประทานอาหารกลางวันเสร็จแล้ว ก็เดินลงชายหาดเล่นเกม

* อาจารย์ประจำภาควิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : B.A. (Business Administration) The University of Housei, Japan

** อาจารย์ประจำภาควิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อยู่พักหนึ่งรู้สึกเหนื่อยเล็กน้อย จึงมานั่งพักได้ร่มไม้ ขณะนั้นก็มีเด็กสองคนเดินมานั่งข้าง ๆ ผมเพื่อดูเกมที่คนอื่นยังเล่นกันอยู่ ผมก็ทักทายด้วยภาษาไทยว่า “เล่นเกมนี้ได้อะไรไหม” เด็กสองคนก็ตอบว่า “ไม่ได้” และเมื่อถามว่า “รู้จักภาษาญี่ปุ่นไหม” เด็กสองคนก็สั่นหัวปฏิเสธ ผมถามต่ออีกว่า “พูดภาษาอังกฤษได้อะไรไหม” เขาก็ตอบว่า “นิดหน่อย” ดังนั้นผมก็พูดคุยกับเขาทั้งสองด้วยภาษาอังกฤษ เด็กคนหนึ่งชื่อ โต เกิดวันที่ 11 ตุลาคม 1980 ส่วนอีกคนไม่ค่อยพูดค่อยคุยได้แต่ทำท่าทางเอียงอาย ผมพูดคุยอยู่นานประมาณ 30 นาที ด้วยคำถามเกี่ยวกับ “Do you....., Can you....., Where is.....” ก็ได้ยินเสียงเพื่อนเรียกผมไปเล่นเกมต่อ เด็กสองคนนั้นก็ยืนขึ้นและพูดว่า “ผมจะกลับแล้ว” เวลาจะแยกจากกันผมไม่รู้ว่าจะพูดภาษาไทยว่าอะไรดีก็เลยพูดภาษาญี่ปุ่นออกไปว่า “Sayonara” เด็กสองคนนั้นก็มองหน้ากันแล้วหัวเราะแสดงอาการไม่เข้าใจว่าผมพูดอะไร ดังนั้นผมจึงยกมือขวาโบกเป็นการอำลา เด็กสองคนก็โบกมือตอบผม และผมก็พูดว่า “Sayonara” อีกครั้งหนึ่ง ความรู้สึกโดยส่วนตัวของผมในฐานะเป็นชาวญี่ปุ่นแล้ว เวลาพบปะกันหรือแยกจาก

กันกับคู่สนทนาไม่ว่าจะเป็นคนชาติไหนก็ตาม ผมอยากใช้คำทักทายหรือคำร่ำลากันด้วยภาษาญี่ปุ่นเพราะรู้สึกได้แสดงออกจากใจจริงมากกว่า

2. บนเรือที่กำลังแล่นจากเกาะพีพีไปยังภูเก็ต ขณะที่ผมนอนคว่ำเหยียดตัวใช้มือสองข้างยันคางฟังเพลงจาก Walkman ด้วยความสบายใจสบายตาทอดมองไปข้างหน้าชื่นชมความงามของทะเลอยู่นั้น ผมรู้สึกว่ามืออะไรมาอยู่ข้าง ๆ ด้านซ้ายมือผม เมื่อเหลียวไปดูก็พบเด็กอายุราว ๆ 5-6 ปี ยิ้มหัวเราะเหมือนทักทายผม หน้าของเด็กคนนั้นกับหน้าของผมอยู่ระดับเดียวกันพอดี ใบหน้าของเด็กขมุกขมอมมีน้ำมูกไหลเกรอะกรังที่จมูกขวา ผมคิดในใจว่า คงเป็นลูกชาวประมงกระมัง? ระยะทางจากเกาะพีพีไปภูเก็ตใช้เวลาประมาณ 30 นาที ข้างหน้าผมมีแต่ท้องทะเล ขณะที่ผมมัวเพลินกับการฟัง Walkman และชมความงามของท้องทะเลอยู่นั้น ผมก็หยิบลูกอมออกจากกระเป๋ากางเกงของผมเป็นลูกอมที่เพิ่งออกใหม่รสเชอร์รี่ เป็นแท่งสี่เหลี่ยมมีอยู่ด้วยกัน 9 เม็ด ผมหยิบมาอมหนึ่งเม็ด และยื่นให้เด็กคนนั้นหนึ่งเม็ด ในความรู้สึกของผมเด็กคนนั้นไม่แสดงท่าทางเกรงใจหรือเงินอายอะไรเลยเขารับลูกอม

จากผมใส่เข้าปากโดยไม่แสดงท่าทางขอบคุณอะไรเลย ผมเพลิดเพลินกับธรรมชาติอยู่ครู่หนึ่ง เด็กคนนั้นก็สะกิดที่ไหล่ของผม ผมก็เหลียวหน้าไปดูเด็กคนนั้นแสดงท่าทางเคียดแค้นลูกอมและอ้าปากให้ผมดูพลางหัวเราะเห็นปากข้างในเป็นสีแดงไปหมด เด็กคนนั้นอ้าปากให้ผมดูเพราะว่าลูกอมในปากหมดแล้วคงต้องการใหม่อีกกระมัง? ผมจึงหยิบลูกอมส่วนที่เหลือในกระเป๋าส่งให้ เด็กคนนั้นหยิบหนึ่งเม็ดใส่ปากส่วนที่เหลือก็เก็บเข้ากระเป๋าทันที และทำท่าจะเอากระดาดห่อลูกอมทิ้งลงทะเล ผมจึงหยิบกระดาดนั้นจากมือเด็กแล้วใส่กระเป๋ามผมไว้ ความรู้สึกผมตอนนั้นสบายใจและเป็นสุขอย่างที่สุด ประการแรกเด็กคนนั้นพอใจในลูกอมที่ผมให้ ประการที่สองผมได้ช่วยทำให้ทะเลสะอาดและสวยงามอย่างที่ผมเคยเป็น

3. ในโรงแรมชั้นหนึ่งของหาดป่าตอง จังหวัดภูเก็ตที่ต้องจ่ายค่าที่พักถึง 4,000 บาทต่อคืน ขณะที่ผมเดินไปห้องอาหารผมเกิดหลงทางจึงถามทางกับพนักงานโรงแรมที่ยืนตามทางเดิน พนักงานก็ชี้ทางให้แต่ไม่พูดไม่ว่าอะไรเลยเพียงแต่ยกมือแสดงทิศทางให้ ห้องอาหารของโรงแรมนี้อยู่ชั้นสอง ขณะที่ผมเดินขึ้นบันไดกำลังจะถึงทางเข้าห้อง

อาหารก็มีเสียงผู้หญิงเรียกผมด้วยภาษาญี่ปุ่นว่า “อะนะตะ” (คุณ, เธอ) ผมเหลือवलหลังอย่างฉับพลันเห็นผู้หญิงสาวคนหนึ่ง ในใจของผมคิดว่า “ผู้หญิงคนนั้นเป็นใครกันนะผมไม่รู้จักเธอมาก่อนเลย” นึกในใจว่า “ตายละ โรงแรมชั้นหนึ่งอย่างนี้มีผู้หญิงแบบนี้ด้วยหรือ” (ในประเทศญี่ปุ่นพวกผู้หญิงบริการหรือผู้หญิงตามบาร์เหล่านี้นั่งบริการพูดคุยกับแขกที่มาเที่ยวจะเรียกผู้ชายที่มาเที่ยวว่า “อะนะตะ”) ภาษาไทย “อะนะตะ” แปลว่า คุณ, เธอ ภาษาอังกฤษก็คือ “You” ในความหมายของ “อะนะตะ” แปลว่า คุณ, เธอ นั้นไม่ผิด แต่สำหรับคนญี่ปุ่นจะไม่ใช้ “อะนะตะ” ในการเรียกผู้อื่น ถ้าจะเรียกผู้อื่นจะเรียกชื่อหรือตำแหน่งนั้น เช่น “ยะมะโมโตะซัง” (คุณยะมะโมโตะ) “ทะนะกะซัง” (คุณทะนะกะ) หรือเรียกตามตำแหน่ง เช่น “อะโวจิซัง” (ท่านประธานบริษัท) เป็นต้น “อะนะตะ” ในภาษาญี่ปุ่นในความหมายของคนญี่ปุ่นเป็นการเรียกของคู่สามีภรรยาเท่านั้น จะไม่ใช่คำๆนี้กับผู้อื่นเลย ผมไม่เข้าใจว่าทำไมผู้หญิงคนนั้นถึงทักทายผมว่า “อะนะตะ” แทนที่จะกล่าวว่า “คอนิจิวะ” (แปลว่าสวัสดีตอนเที่ยง) ในที่สุดผมก็เข้าใจจากกิริยาท่าทางของเธอว่าเธอคือพนักงาน

ต้อนรับในห้องอาหารนั่นเอง เธอจัดให้ผมนั่งตรงโต๊ะว่างของห้องอาหาร จัดแจงอุปกรณ์จัดวางช้อนส้อมอย่างคล่องแคล่ว แต่ใบหน้าของเธอบึ้งตึงเหมือนเปื้อนหน้าใจไม่เต็มใจทำงานซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับกิริยาอาการของเจ้าหน้าที่ราชการบางคนที่มีจะทำหน้าบูดบึ้งเมื่อเวลาถูกซักถามก็จะพูดว่า “อะไร” ด้วยน้ำเสียงห้วน ๆ ๓ ๆ ผมรู้สึกเกลียดการกระทำอย่างนั้นจริง ๆ ผมรู้สึกโกรธและหงุดหงิดแต่ถอนหายใจระอากับการกระทำของพนักงานต้อนรับคนนี้ ผมสั่ง “ก๋วยเตี๋ยวราดหน้าทะเล” ขณะที่รออาหารผู้หญิงอีกคนหนึ่งที่ยืนอยู่ตรงมุมห้องด้านหลังผม ดูลักษณะเป็นพนักงานฝึกงานเพราะแต่งตัวแตกต่างจากผู้หญิงคนแรกที่แต่งชุดยูนิฟอร์มของโรงแรม พนักงานฝึกงานคนนี้น่าจะเครื่องปรุงก๋วยเตี๋ยวมาวาง ขณะที่จัดวางของที่ละชิ้น ๆ ผมสังเกตท่าทางและมือของเธอมีอาการสั่นขณะวางของบนโต๊ะที่ละอย่าง อาการของเธอเหมือนกลัว ผมคิดว่าเธอคงเครียดและกลัวผม เธอคงเห็นอาการของผมที่แสดงความไม่พอใจต่อการปฏิบัติของผู้หญิงคนนั้น ผมจึงยิ้มให้เธอ เธอก็ยกไหล่ยิ้มตอบ แล้วกลับไปยืนที่เดิม เมื่อผมรับประทานอาหารเสร็จ ก่อนจะออกจากห้องอาหารผมก็เดินตรง

ไปหาพนักงานฝึกงานหญิงคนที่ยืนอยู่มุมห้องคนนั้นแล้วกล่าวกับเธอด้วยภาษาญี่ปุ่นว่า “อะริงาโตะ” (แปลว่า ขอบคุณ) แล้วผมก็รีบออกเดินทางไปยังสนามบิน

จากประสบการณ์ที่ผมกล่าวไว้ข้างต้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ผมได้พบ ผมคิดเสมอว่าการสื่อสารด้วยภาษาพูดเพียงอย่างเดียวไม่ทำให้คู่สนทนารับรู้อารมณ์ ความรู้สึกของภาษาที่ต้องการสื่อสาร บางครั้งไม่มีการพูดคุย เพียงกิริยาท่าทางที่แสดงออกก็สามารถเข้าใจความรู้สึกเข้าใจภาษาที่ต้องการสื่อสารของคู่สนทนา ในฐานะที่ผมเป็นคนต่างชาติตลอดทั้งวันใช้ภาษาไทยบ้าง ภาษาอังกฤษบ้างพูดคุยกับคู่สนทนา ซึ่งบางครั้งก็สามารถเข้าใจได้ แต่เมื่อคู่สนทนาแสดงกิริยาและท่าทางประกอบคำพูดนั้น ๆ ด้วยจะทำให้เข้าใจถึงอารมณ์ความรู้สึกของภาษานั้นดียิ่งขึ้น

จากการไปเที่ยวภาคใต้ของผมในครั้งนี้ ทำให้ผมได้รับการประสบการณ์มากมายเกี่ยวกับการพบปะผู้คน และทำให้รู้ซึ่งถึงการสื่อสารที่พิเศษได้เป็นอย่างดี เป็นบันทึกแห่งความทรงจำที่จะติดตรึงภายในใจไปตราบนานเท่านาน ■□